MALTA

QORTI CIVILI, PRIM AWLA
MALTA

ONOR. IMHALLEF
MALLIA TONIO

Seduta tat-12 ta' Dicembru, 2002

Citazzjoni Numru. 672/1992/1

Joseph Borg fil-kwalita' tieghu ta' Direttur ghan-nom u in rappresentanza tas-socjeta' JEM Investments Limited

Vs

Norman Buckle fil-kwalita' tieghu ta' Direttur ghan-nom u in rappresentanza tas-socjeta' CHEVRON Limited u l-istess Norman Buckle u Victor Balzan bhala Diretturi ghan-nom u in rappresentanza tas-socjeta' B & B Property Development Company Limited

Il-Qorti,

Rat ic-citazzjoni ppresentata mill-attur nomine fil-15 ta' Mejju, 1992, li in forza taghha, wara li ppremetta illi s-socjeta' konvenuta Chevron Limited iddikjarat ruhha vera, certa u likwida debitrici tas-socjeta' attrici fis-somma ta' LM285,000 skond kuntratt tas-27 ta' Settembru, 1986, fl-atti tan-Nutar Dottor Victor John Bisazza, liema somma

kellha tigi restitwita, almenu f'rati mensili ta' LM28,500-il wahda, bl-imghax ta' 6% u taht dawk il-kundizzjonijiet stipulati fl-istess kuntratt – Dok A;

Ipremetta illi s-socjeta' B & B Property Development Company Limited iggarantiet flimkien u in solidum mal-mutuatarju Chevron Limited favur il-mutuant attur l-obbligazzjoniijiet assunti mid-debitur favur l-attur kreditur, accettanti;

Ipremetta illi s-socjetajiet konvenuti nomine ma hallsux l-ammont li kien skada fis-26 ta' Settembru, 1989, u ghalhekk l-attur istitwixxa il-proceduri li jifformaw il-mertu tal-kawza numru 64/90JF, tuttora pendenti quddiem dawn il-Qrati;

Ipremetta illi l-konvenuti nomine fil-fatt ghadhom sallum ma effettwawx dak il-pagament dovut lill-attur nomine u lanqas ma hallsu il-pagament li kien dovut fis-26 ta' Marzu, 1990, avolja, ai termini ta' l-istess kuntratt huma kienu obbligaw ruhhom li kienu sejrin jaghmlu hekk meta kien jiskadi il-pagament;

Ipremetta illi dan id-debitu huwa cert, likwidu u dovut u fl-opinjoni tal-attur il-konvenuti nomine ma ghandhomx eccezzjonijiet x'jaghtu;

Talbu ghalhekk il-konvenuti nomine ghaliex din il-Qorti m'ghandhiex:

1. taqta' u tiddeciedi il-kawza ai termini tal-Artikli 167 tal-Kodici tal-Procedura Civili u cioe' bid-dispensa tas-smigh tal-kawza; u

2. tikkundannahom ihallsu lill-attur nomine is-somma ta' LM27,327.10 (seba' u ghoxrin elf, tlett mija, sebgha u ghoxrin lira Maltin u ghaxar centezmi) dovuta lill-attur nomine ai termini tal-fuq citat kuntratt liema pagament skada fis-26 ta' Marzu, 1990 – kollox skond kif intqal fuq u ghar-ragunijiet fuq premessi;

Bl-imghax legali ai termini ta' l-istess kuntratt, u minn dak inhar li ma giex effettwat il-pagament ai termini tal-ligi u cioe' bir-rata ta' 8% sad-data tal-effettiv pagament u b'riserva ghal kwalsiasi azzjoni ohra spettanti lill-attur, u naxxenti mill-istess kuntratt u bl-ispejjez komprizi dawk ta' l-ittra legali kontra l-konvenuti nomine li minn issa jibqghu ngunti ghas-subizzjoni taghhom.

Rat id-digriet tal-Onorabbli Qorti tal-Kummerc tat-22 ta' Mejju, 1992, li in forza tieghu dik l-Onorabbli Qorti ordnat illi l-kawza ma tibqax sooggetta ghall-procedura sommarja specjali u ghalhekk il-konvenuti nghataw il-fakolta' li jipprezentaw Nota tal-Eccezzjonijiet fi zmien ghoxrin gurnata min-notifika;

Rat in-Nota tal-Eccezzjonijiet tal-konvenuti li biha eccepew illi:

Fl-ewwel lok li l-ammont mitlub mhux dovut jew mhux dovut fl-interezza tieghu billi kif jirrizulta mill-konteggi li jridu jsiru bejn il-partijiet, l-esponenti hallsu ammont akbar mill-iskadenzi li saru dovuti s'issa;

Fit-tieni lok li l-ammont mhux dovut billi l-attur jinsab inadempjenti fl-obbligi minnhu assunti fuq l-istess kuntratt fis-sens li jonora l-obbligi kollha naxxenti mill-kuntratt l-iehor kontestwalment konkjuz bejn il-partijiet. Difatti hemm ammont ta' Income Tax dovut f'ammont superjuri ghal dak mitlub fic-citazzjoni ghal liema l-attur huwa skond l-istess kuntratt responsabbli.

Rat it-tieni Nota tal-Eccezzjonijiet ta' l-istess konvenuti li biha eccepew illi:

Fl-ewwel lok li l-ammont mitlub mhux dovut jew mhux dovut fl-interezza tieghu billi kif jirrizulta mill-konteggi li jridu jsiru bejn il-partijiet, l-esponenti hallsu ammont akbar mill-iskadenzi li saru dovuti s'issa;

Fit-tieni lok l-ammont mhux dovut billi l-attur jinsab inadempjenti fl-obbligi minnhu assunti fuq l-istess kuntratt fis-sens li jonora l-obbligi kollha naxxenti mill-kuntratt l-

iehor kontestwalment konkjuz bejn il-partijiet. Difatti hemm ammont ta' *Income Tax* dovut f'ammont superjuri ghal dak mitlub fic-citazzjoni ghal liema huwa skond l-istess kuntratt responsabbli.

Rat id-dikjarazzjonijiet guramentati tal-partijiet;

Rat l-atti tal-kawza u d-dokumenti esebiti;

Semghet il-provi li ressqu l-partijiet;

Rat l-atti tal-kawza numru 64/90 li ghaliha l-partijiet ghamlu riferenza u li taghha gew esebiti fl-10 ta' Marzu, 1993, kopja tal-atti tal-process;

Rat li din il-kawza thalliet ghallum ghas-sentenza;

Ikkunsidrat;

Illi f'din il-kawza l-attur ghamel riferenza ghall-kuntratt li gie ffirmat fis-27 ta' Settembru,1986, fl-atti tan-Nutar Dottor Victor John Bisazza fejn is-socjeta' Chevron Limited ikkostitwiet ruhha veru, cert, u likwidu debitrici a favur tas-socjeta' attrici ghas-somma ta' LM285,000, liema somma kellha tithallas b'pagamenti ta' LM28,500 kull sitt xhur, bl-ewwel pagament kellu jsir fis-27 ta' Marzu, 1987. Il-hlas lura kellu jsir bl-imghax ta' 6% fis-sena pagabbli "*a scaletta*" , liema imghax kellu jigi komputat u jkun dovut kull sitt xhur fl-istess hin meta jkunu dovuti u jithallsu l-bilanci tal-kapital. Fuq l-istess att is-socjeta' B & B Property Development Limited dahlet bhala garanti solidali mad-debitur ghall-adempiement tal-obbligi kollha li gew assunti fuq dak l-istess att mis-socjeta' debitrici Chevron Limited, liema garanzija giet koperta b'ipoteka specjali fuq proprjeta' ta' l-istess socjeta' B & B Property Development Limited. Fuq l-istess kuntratt, u biex jigi facilitat il-hlas lura tas-somma mislufa, il-partijiet ftehmu illi hekk kif is-socjeta' debitrici tghaddi biex tbiegh xi proprjeta' immobiljari lill-terzi, parti mis-somma tigi depositata f'kont bankarju tal-attur, akkont tas-somma f'dik l-iskadenza. Dan id-depositu jsir fi zmien gimgha minn kull trasferiment, taht penali ta' LM50 ghal kull

gimgha jew parti minnha f'kaz ta' dewmien. L-attur, f'din il-kawza, qed jitlob hlas ta' LM23,327.10, rappresentanti l-hlas dovut, bl-imghax relattiv, ghall-iskadenza tas-26 ta' Marzu, 1990.

Il-konvenut qed jecepixxi l-pagament u n-nuqqas tal-attur li jesegwixxi obbligi minnu assunti f'kuntratt iehor bejn l-istess partijiet iffirmat ukoll fis-27 ta' Settembru, 1986.

Din il-Qorti tibda' biex tenfasizza li l-meritu ta' din il-kawza huwa l-kuntratt li gie ppublikat fis-27 ta' Settembru, 1986, li fih is-socjeta' konvenuta Chevron Limited ikkostitwiet ruhha vera, certa u likwida debitrici tas-socjeta' attrici u mhux il-kuntratt l-iehor, iffirmat fl-istess jum bejn l-istess partijiet u l-Mid-Med Bank, fejn gew trasferiti xi *shares* f'kumpanija u saru diversi riservi u kundizzjonijiet dwar it-taxxa dovuta fuq dik l-istess kumpanija. Dan qed jinghad ghax, fil-kors tas-smigh ta' din il-kawza, instemghu diversi xhieda fuq kwistjonijiet li nibdu minn dak it-tieni kuntratt, kwistjonijiet li m'ghandhomx x'jaqsmu mal-meritu ta' din il-kawza. Fil-fatt, wiehed mill-argumenti tal-konvenuti huwa li huma waqfu l-pagamenti dovuti, minhabba l-kwistjonijiet li nqalghu fuq il-kuntratt l-iehor (ara xhieda ta' Norman Buckle a fol. 217 tal-process); dan l-argument pero', ma jreggix, ghax debitur ma jistax jonqos li jhallas dejn, fuq bazi li hemm kwistjoni mal-kreditur fuq materja ohra. F'cirkustanzi bhal dawn, id-debitur ghandu, se mai, jiddeposita l-ammont minnu dovut taht l-awtorita' tal-Qorti, jikkawtela l-pretensjoni tieghu b'Mandat appositu, u jagixxi lil dawn il-Qrati biex jivventila l-kwistjoni li ghandu mal-kreditur. Debitur, ma jistax, pero', f'kawza li ssir kontra tieghu biex ihallas dejn naxxenti minn kuntratt pubbliku, jghid li ma hallasx ghax ghandu kwistjoni mal-kreditur naxxenti minn negozju iehor li ghadha ma gietx ssetiljata.

F'kontro-talba ghall-hlas tista', hu veru, tigi sollevata t-tpaccja, izda biex isir hekk, il-pretiz dejn li jkun gie allegat li ghandu jpaci l-pretensjoni tal-kreditur, irid ikun dejn li hu cert, likwidu u dovut. Kif qalet l-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-kawza "<u>Onor. Carm Lino Spiteri vs Director of Public Works</u>" deciza fil-25 ta' Jannar, 1998, "ma tistax issir tpaccija meta dejn li qed jallega li ghandu favur tieghu l-

konvenut mhux likwidu u esigibbli, jew ta' l-anqas facilment likwidabbli". Hekk ukoll l-istess Onorabbli Qorti fil-kawza "Grima vs Mamo et" deciza fid-29 ta' Mejju, 1998, osservat li ebda tpaccja ma tista' ssehh meta dak li hu allegatament dovut ma jkunx likwidu u cert, u, aktar, ikun soggett ghall-kwistjoni bejn il-partijiet. (ara wkoll "Mamo noe vs Borg et" deciza mill-Onorabbli Qorti tal-Kummerc fl-1 ta' Gunju, 1990, u Yunes vs Tabone" deciza minn din il-Qorti fit-2 ta' Ottubru, 2002).

F'dan il-kaz, mhux biss, kif jammettu l-konvenuti, din il-kwistjoni tat-taxxa ghadha mhux maghluqa, izda, milli jidher, l-hlas jista' se mai jkun dovut mill-attur lill-Kummissarju tat-Taxxi Interni u mhux lill-konvenuti; fi kliem iehor, l-allegat kreditu mhux tal-konvenuti izda tal-Kummissarju tat-Taxxi Interni, liema kreditu l-attur proprio et nomine obbliga ruhu li jhallas, taht certi kundizzjonijiet, fl-imsemmi tieni kuntratt tas-27 ta' Settembru, 1976. Jekk, l-attur ma jhallasx it-taxxa dovuta jista' jkun li jkollhom ihallsuha l-konvenuti, u hemm, allura, jista' jitwieled kreditu tal-konvenuti kontra l-attur. Dan kollu, pero', ghadu mera ipotesi, ghax il-kwistjoni hija kontestata u ghada qed tigi dibattuta. Zgur li l-kreditu li l-konvenuti jista' jkollhom versu s-socjeta' attrici, sallum, ma jidhirx li hu dovut (ghax milli jidher, ghadu ma sar ebda pagament lill-Kummissarju tat Taxxi Interni; ara xhieda ta' Norman Buckle a fol. 219) u lanqas ma hu facilment likwidabbli.

Kwindi, kull kwistjoni naxxenti mill-kuntratt ta' trasferiment tal-ishma hija irrilevanti ghall-meritu ta' din il-kawza.

Dwar il-meritu, l-attur jallega li mill-kuntratt ta' self, l-ahhar zewg skadenzi baqghu pendenti u ma thallsux mill-konvenuti; il-pendenza ta' qabel ta' l-ahhar hija l-meritu ta' kawza ohra (dik bic-citazzjoni numru 64/90 pendenti quddiem l-Onorabbli Qorti tal-Appell), waqt li l-ahhar skadenza, hija meritu ta' din il-kawza. Il-konvenuti, ghal din it-talba, qed jecepixxu l-pagament.

Dwar il-prova tal-pagament, huwa risaput li "*la prova del pagamento e' a peso del convenuto che lo allega*" – ara "Azzopardi vs Cutajar" deciza minn din il-Qorti fit-30 ta'

Gunju, 1982, u l-gurisprudenza hemm kwotata. L-Onorabbli Qorti ta' l-Appell fil-kawza "Cassar vs Agius" deciza fis-7 ta' Lulju, 1924, qalet li l-piz tal-prova tal-pagament hu fuq il-konvenut li jallegah u jekk ikun hemm xi dubju, dak id-dubju ghandu jigi risolut favur l-attur (ara wkoll "Seychell vs Gabriele" deciza minn din il-Qorti fid-29 ta' Lulju, 1982; "Satariano vs Saliba" deciza minn din il-Qorti fl-1 ta' Ottubru, 1982; "Scicluna vs Mizzi" deciza mill-Onorabbli Qorti tal-Kummerc fit-28 ta' Marzu, 1988; u "Scicluna vs Cutajar" deciza minn din il-Qorti fit-30 ta' Gunju, 2000).

Fil-kors tal-kawza, il-konvenuti allegaw li huma hallsu lill-attur LM13,750 li l-attur ma addebitax lill-kont taghhom, u li saru wkoll xi hlasijiet minn terzi, debituri tal-konvenuti li, minflok ma hallsu lill-konvenuti, gew mitluba ihallsu lill-attur akkont ta' dan id-dejn; dawn il-hlasijiet ukoll ma gewx addebitati mill-attur fil-kont tal-konvenuti.

Fl-ewwel lok, din il-Qorti tirrimarka li, kif ikkonferma l-attur, huwa fadallu jiehu ta' zewg skadenzi, u f'din il-kawza qed jitlob biss il-hlas ta' l-ahhar skadenza. Ghalhekk, anke jekk jigi accetat li saru l-pagamenti indikati mill-konvenuti, dawn kellhom, se mai, jmorru biex ihallsu d-dejn precedenti ghal dak meritu ta' din il-kawza, u mhux ghal dan, u dan fid-dawl tal-principju sancit fl-Artikolu 1171(g) tal-Kodici Civili li jghid li l-pagament ghandu, fin-nuqqas ta' ftehim, "jitqies li sar ghad-dejn l-izjed qadim". Ghalhekk, dawn l-allegati hlasijiet kellhom, se mai, jigu kkunsidrati fil-kawza l-ohra istitwita mill-attur, mhux f'din.

Fil-fatt, f'din il-kawza, il-konvenut Norman Buckle xehed li, mehud kont il-hlasijiet li hu jghid li saru, fadal bilanc x'jithallas lill-attur ta' madwar LM30,000 jew LM32,000, somma li sewwa sew tkopri din it-talba tal-attur (ara xhieda tal-konvenut a fol. 217). Dan ifisser li, ghal fini ta' din il-kawza, hemm ammissjoni li s-somma hi dovuta, u l-opposizzjoni ghall-hlas, minhabba l-kwistjoni pendenti mal-Kummissarju tat-Taxxi Interni, gia' inghad li ma treggix fil-ligi. Din il-Qorti, b'hekk, kieku trid, tista' tieqaf u tghaddi biex tilqa' t-talbiet attrici.

Jekk tezamina, pero', l-allegazzjonijiet tal-konvenuti li saru pagamenti ohra, din il-Qorti mhux perswaza li fil-fatt saru pagamenti akkont ta' dan id-dejn. Issemmiet is-somma ta' LM13,750, li LM10,000 thallsu b'*cash* u bla ricevuta b'zewg pagamenti ta' LM5000-il wahda fis-7 ta' Marzu, 1988, u fil-11 ta' Marzu, 1988. L-attur spjega c-cirkustanzi ta' kif wasal li jiehu dawn il-flus, u mix-xhieda tieghu jidher li dan il-hlas sar fuq negozju iehor li ma kellux x'jaqsam ma dan id-dejn. Mix-xhieda tieghu jidher anke li jista' jkun hemm xi kawza illecita wara dak il-pagament, kawza li tista' timpedixxi lill-Qorti tidhol fil-meritu tat-transazzjoni. Din il-Qorti, f'kull kaz, mhux perswaza, li dan il-pagament sar akkont tad-dejn meritu ta' din il-kawza, prova li kienet tinkombi lill-konvenuti.

Il-konvenuti jallegaw ukoll li xi terzi, partikolarment, certi Joseph Mifsud, Joseph Satariano, il-Perit Bartoli u Joseph Portelli ghamlu xi pagamenti lill-attur ghan-nom taghhom. L-attur, da parti tieghu, ma jichadx li rcieva xi flus minghand dawn in-nies, izda jghid li l-hlas kien sar akkont ta' negozju iehor, generalment bejgh ta' proprjeta' li ma kellux x'jawsam ma dan id-dejn li hu meritu ta' din il-kawza. Fil-kawza l-ohra bejn il-partijiet kienu xehdu wkoll Dr Joseph J. Vella, ghan-nom ta' Joseph Satariano (fol. 158), Joseph Mifsud (fol. 161) u Joseph Portelli (fol. 166) u kopja tax-xhieda taghhom giet esebita fl-atti ta' din il-kawza. Din il-Qorti kif presjeduta, pero', mhux konvinta li l-flus li dawn qalu li ghaddew lill-attur (fejn saret din l-allegazzjoni) saru akkont ta' *dan* id-dejn. Jekk il-pagamenti sarux akkont ta' dejn iehor izjed qadim jew jekk kienx meritu ta' negozju iehor indipendenti, mhux kwistjoni li tista' jew se tidhol fiha din il-Qorti, pero', mehud kont li, bhala fatt, kienu jezistu djun ohra aktar qodma minn dan, lil din il-Qorti ma giex muri li dawn l-allegati pagamenti saru akkont ta' <u>dan</u> id-dejn meritu ta' <u>din</u> il-kawza, prova li kienet tinkombi, kif inghad, fuq il-konvenuti.

Il-konvenuti, fil-fatt, qed juzaw dawn <u>l-istess pagamenti</u> biex jippruvaw ixejnu kemm id-dejn meritu tal-kawza l-ohra, kif ukoll il-meritu ta' din il-kawza; haga li zgur mhux permessa. Id-dejn meritu tal-kawza l-ohra hu dejn aktar qadim mill-meritu ta' din il-kawza, u la darba, f'din il-

kawza, ma saretx prova ta' pagamenti akkont ta' dan id-dejn, l-eccezzjoni tal-pagament sollevata mill-konvenuti ma tistax tintlaqa.

Il-konvenut qajjem ukoll kwistjoni dwar l-imghax; hu jghid li la iddeposita l-flus fil-kont ta' l-attur kif kienu miftehma, m'ghandux ihallas imghax. Il-kuntratt ta' kostituzzjoni ta' debitu jistipola li hekk kif il-konvenuti ibieghu xi proprjeta', parti mir-rikovat kellu jigi depositat fil-kont ta' l-attur akkont tad-dejn, izda dan l-obbligu ma kienx jimpingi fuq l-obbligu tal-hlas ta' imghax li kellu, f'kull kaz, jibda' jidekorri mill-kuntratt u kkalkulat "*a scaletta*". Din il-Qorti taqbel mal-posizzjoni li ha l-attur dwar il-mod kif ikkalkola l-imghax, u, cioe' li l-pagamenti li saru mill-konvenuti jitqiesu li saru, ghall-fini ta' l-imghax, fid-data li fiha effettivament l-ammonti involuti iddahlu fil-kont tieghu.

Din il-Qorti ezaminat l-*istatment* li esebixxa l-attur fid-19 ta' April, 2002, (fol. 278), u taqbel li s-somma ta' LM27,327.10 hija dovuta mill-konvenuti bhala l-ahhar skadenza fuq il-kuntratt ta' kostituzzjoni ta' debitu tas-27 ta' Settembru, 1986.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premessi, din il-Qorti tiddeciedi din il-kawza billi tilqa' t-tieni talba tas-socjeta' attrici, u tikkundanna lis-socjetajiet konvenuti ihallsu in solidum bejniethom lill-attur nomine s-somma ta' LM27,327.10 (seba' u ghoxrin elf, tlett mija, sebgha u ghoxrin lira Maltin u ghaxar centezmi), bl-imghaxijiet legali kif mitluba.

L-ispejjez tal-kawza jithallsu kollha mis-socjetajiet konvenuti in solidum bejniethom.

IMHALLEF

D/REG